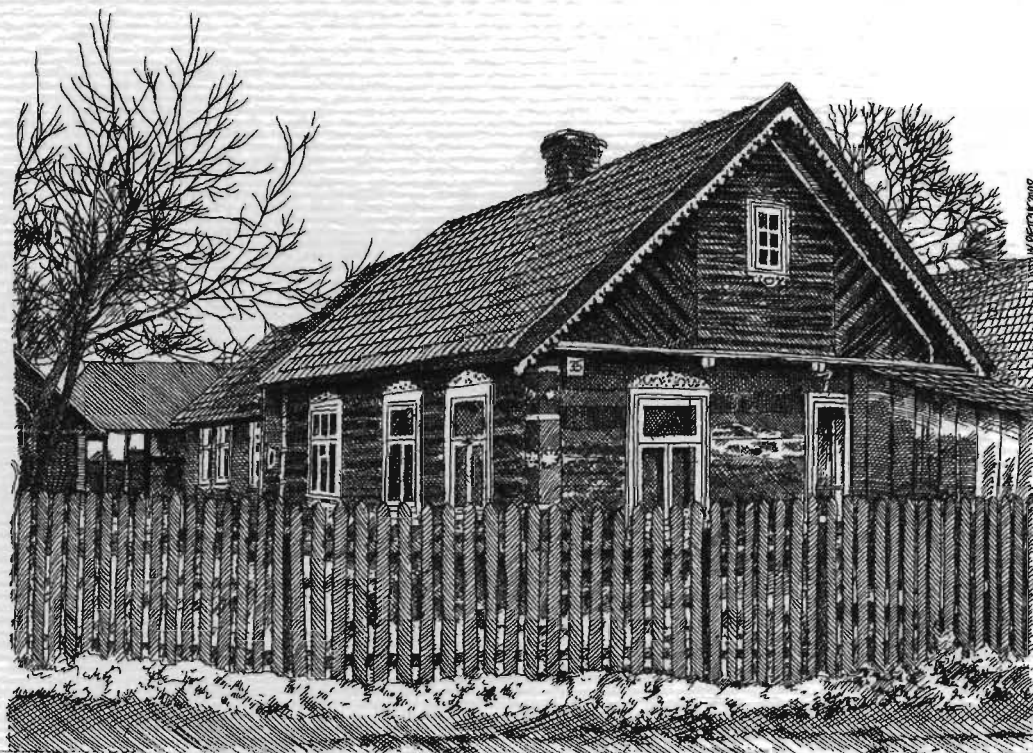

Radunin – dom zdobiony białoruską ornamentyką drewnianą
Radunin – a cottage decorated with Belorussian wooden ornaments
Радунін. Дом аздоблены беларускай драўлянай арнаментыкай

GRÓDEK I OKOLICE

*W rysunkach
Władysława Pietruka*

GRÓDEK

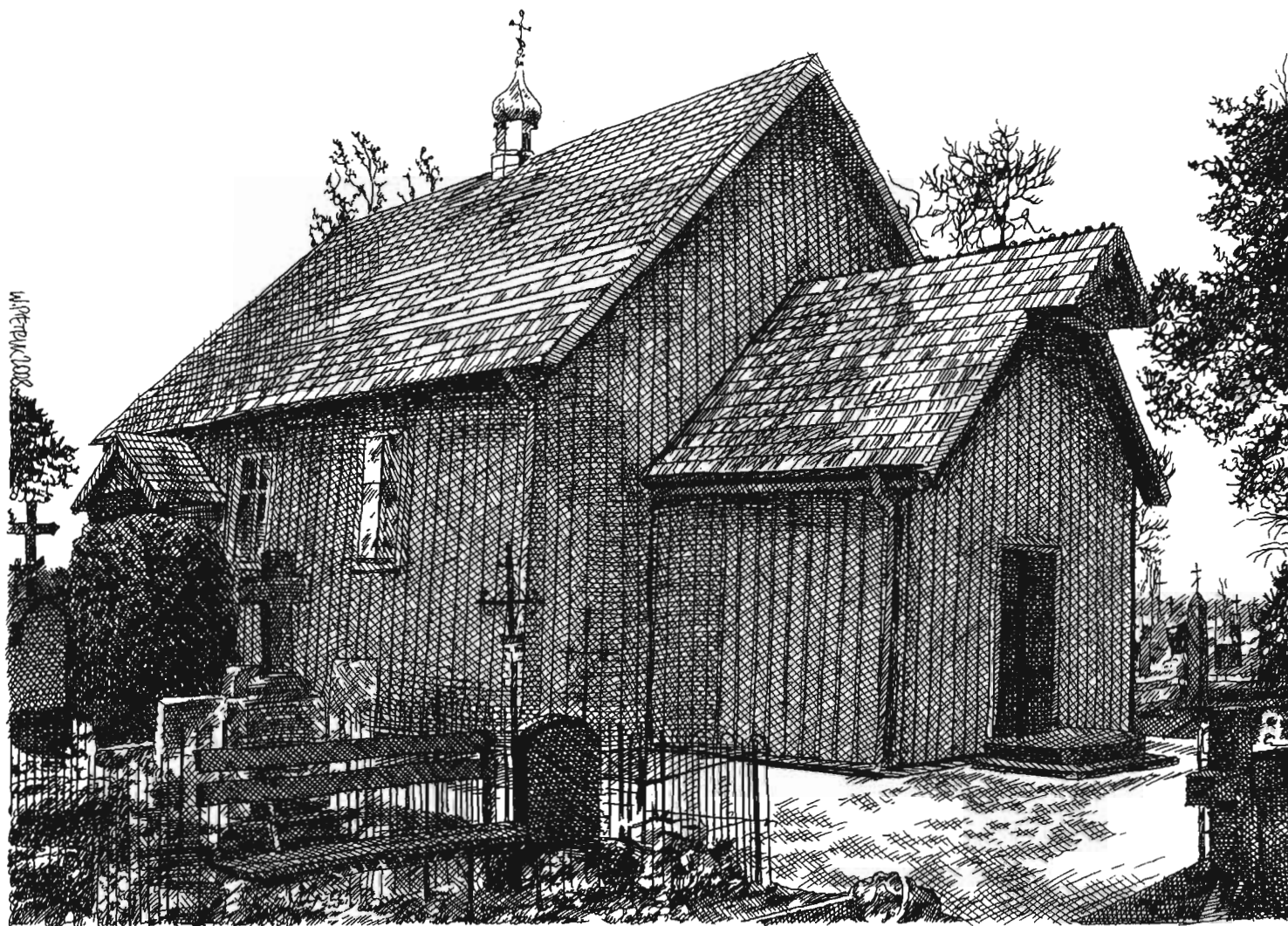
I OKOLICE

*W rysunkach
Władysława Pietruka*

*Wydano przy współpracy
Urzędu Gminy w Gródku*

Wydął:
Władysław Pietruk

Królowy Most 2008

Cerkiew cmentarna w Gródku pw. Matki Boskiej Opiekuńczej, wzniesiona w połowie XIX wieku
The Blessed and Protecting Virgin Mary cemetery Orthodox Church in Gródek, erected in the middle of the 19th century
Царква – капліца Пакрова Божай Маці на праваслаўных могілках у Гарадку, пабудаваная ў палове XIX ст.

W. P. T. 2008

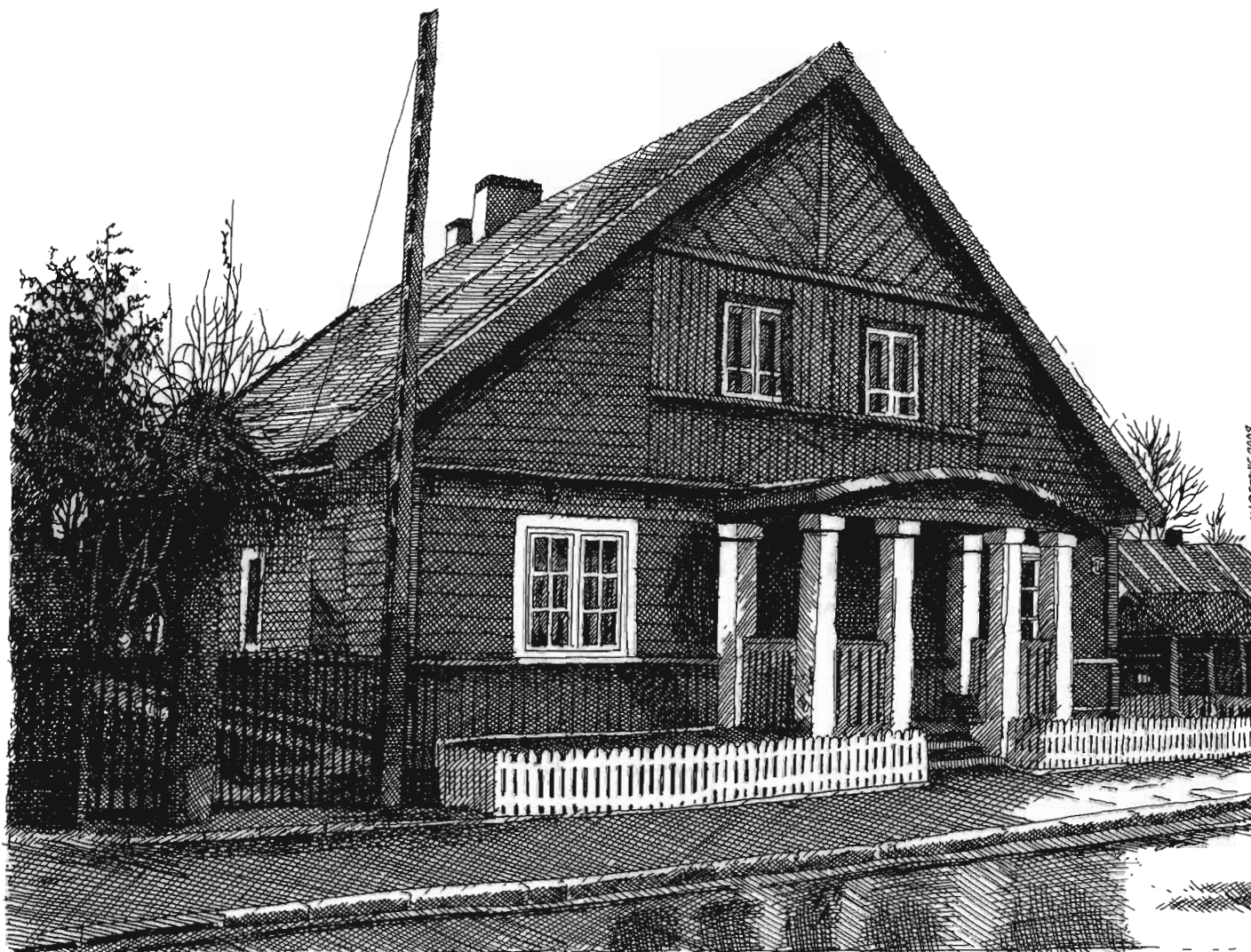
Cerkiew parafialna pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Gródku – wzniesiona w latach 1946-1970
The Blessed Virgin Mary's Birth parish Orthodox Church in Gródek – erected in 1946-1970
Прыхадскі храм Нараджэння Прасвятой Дзевы Марыі ў Гарадку, пабудаваны ў 1946-1970 г.г.

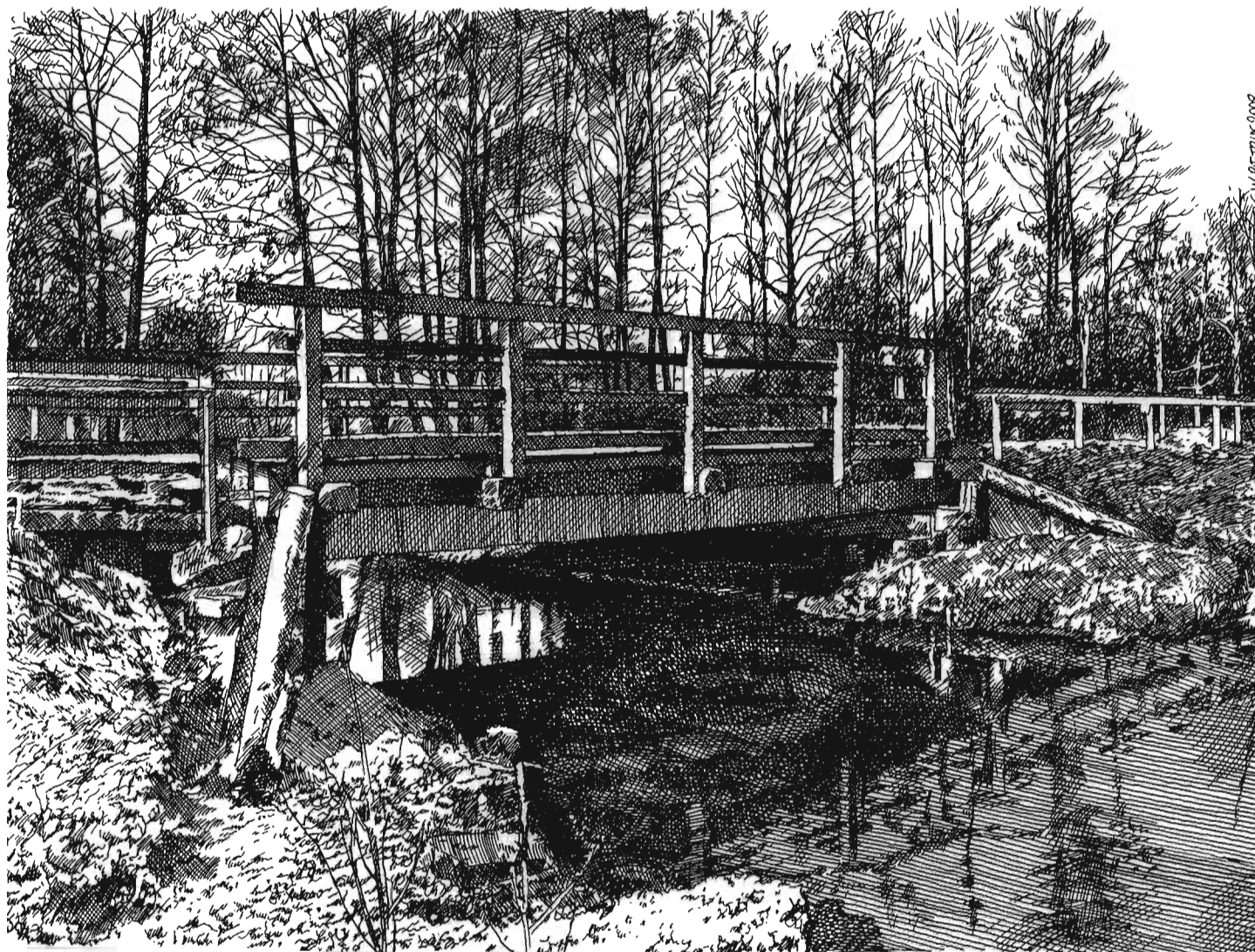
Cerkiew parafialna w Królowym Moście pw. św. Anny, pierwsza ćwierć XX wieku
The Saint Anna parish Orthodox Church in Królowy Most, the first quarter of the 20th century
Прыхадская царква св. Ганны ў Каралёвым Мосце, пабудаваная ў першай чвэрці XX ст.]

Cerkiew prawosławna pw. św. Apostoła Jana Teologa w Mostowlanach – wybudowana w 1862 roku
The Saint Apostle John Theologian Orthodox Church in Mostowlany – built in 1862
Прыхадская царква св. Апостала Іаана Багаслова ў Мастаўлянах, пабудаваная ў 1862 г.

Gródek – jeden z zachowanych przedwojennych domów
Gródek – one of the preserved prewar cottages
Гарадок. Адзін з захаваных даваенных дамоў

W. PIETRUK 2008

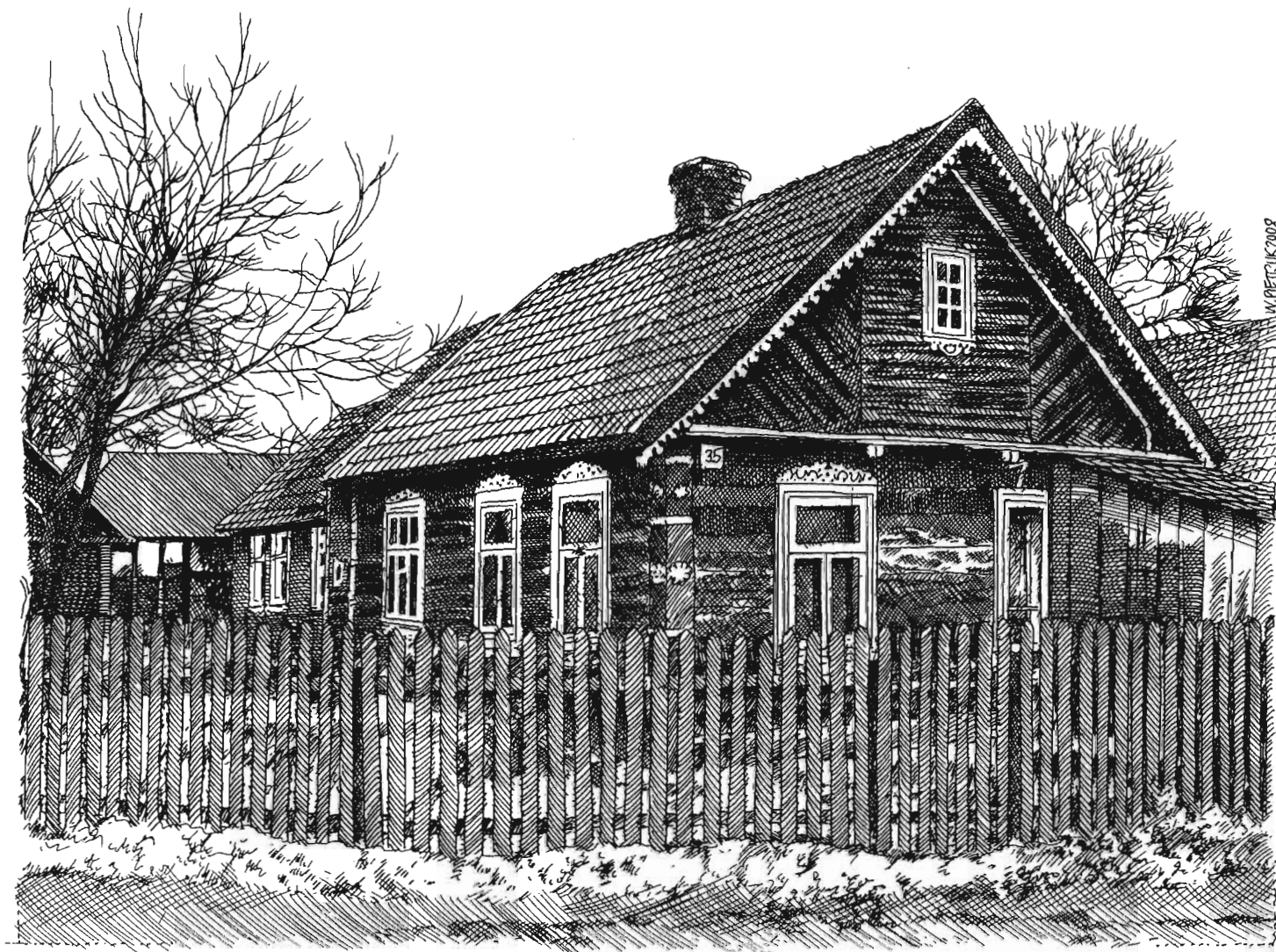
Most na rzeką koło wsi Świsłoczany
The bridge over the river near Świsłoczany village
Мост на рацэ каля вёскі Свіслачаны

Parafialny kościół rzymskokatolicki, pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Gródku, wzniesiony w 1936 roku

The Holy Jesus Heart Roman Catholic parish church in Gródek, erected in 1936

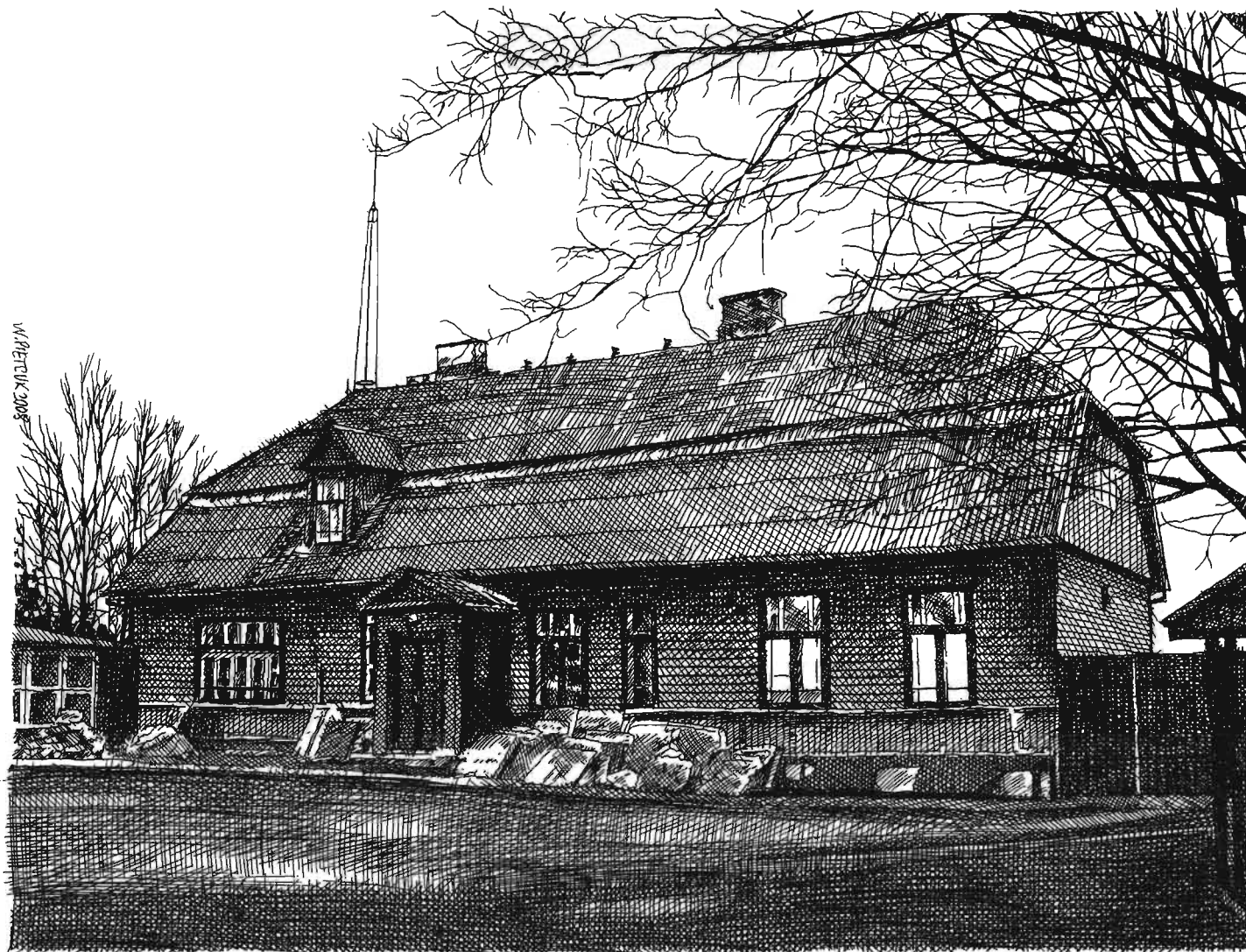
Парафіяльны рымакаталіцкі касцёл Прасвятога Сэрца Ісуса, пабудаваны ў 1936 г.

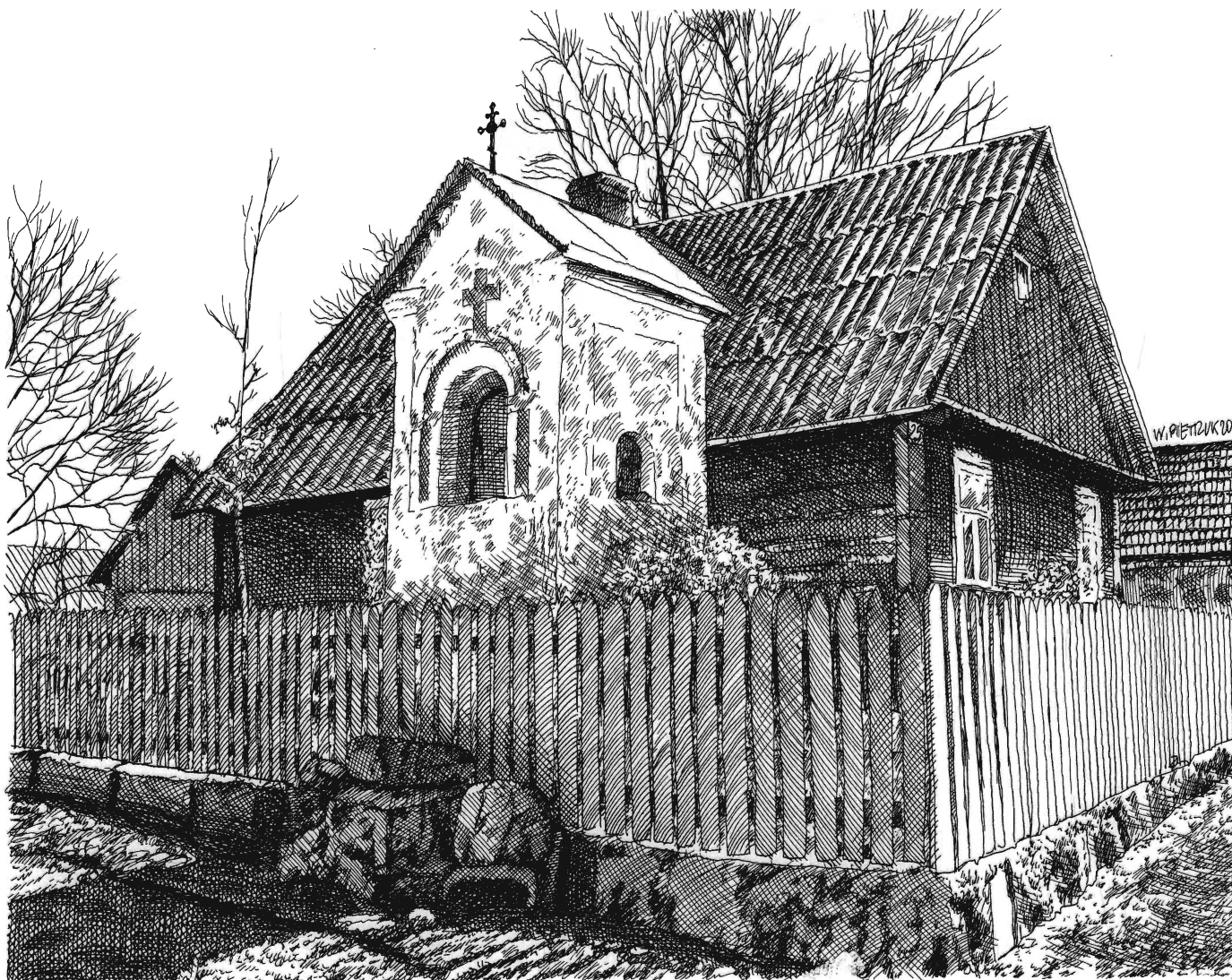
Radunin – dom zdobiony białoruską ornamentyką drewnianą
Radunin – a cottage decorated with Belorussian wooden ornaments
Радунін. Дом аздоблены беларускай драўлянай арнаментыкай

Rzymskokatolicka kaplica dworna w Królowym Moście pw. św. Anny, wzniesiona w połowie XIX wieku
The Saint Anna Roman Catholic court chapel in Królowy Most, erected in the middle of the 19th century
Рымакатолицька дворная каплиця св. Ганны ў Каралёвым Мосце, пабудаваная ў палове XIX ст.

Walify. Dom i pracownia znanego artysty Leona Tarasewicza
Walify. A house and studio of a famous artist Leon Tarasewicz
Валілы. Дом і майстэрня вядомага мастака Лявона Тарасэвіча

Zabytkowa kapliczka we wsi Chomontowce
A historic wayside shrine in Chomontowce village
Старажытная каплічка ў вёсцы Коматаўцы

Gródek i okolice są jakby cudem ocalałym skrawkiem Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Jego początki w głąb historii sięgają jeszcze dalej. Już we wczesnym średniowieczu, być może jeszcze w IX wieku, powstał tu ważny gród na późniejszym ruchliwym szlaku Grodno – Bielsk – Drohiczyn. W drugiej połowie XIII wieku gród został zniszczony. Przed 1483 r. król Kazimierz Jagiellończyk nadał rozległe dobra między Narwią a Supraślą hetmanowi Iwanowi Chodkiewiczowi, po śmierci którego przeszły we władanie jego syna Aleksandra. Potem przez kilka stuleci to Gródek (Haradok) wyznaczał rozwój cywilizacyjny i kulturowy tego regionu. To stąd w 1500 r., po dwóch latach pobytu w gwarnym i ruchliwym miejscu, wyruszyli na Suchy Hrud prawosławni mnisi, dając początek późniejszej perle prawosławia – Ławrze Supraskiej.

Na Ziemi Gródeckiej zgodnie mieszkali, często obok siebie, ludzie różnych narodów, religii i kultur. Dziś tę mozaikę tworzą prawosławni i katolicy, Białorusini i Polacy. Z bogatego ongiś krajobrazu kulturowego zostali wyłączeni Żydzi, którzy przed II wojną światową w Gródku mieli aż sześć synagog. A wcześniej żyli tu jeszcze poganie Jaćwinkowie i Tatarzy.

Gródkowi los nie pożałował dobra i zła. Tutejszą ludność zdziesiątkowały lata wojen w okresie najazdu szwedzkiego. W czasie powstania styczniowego 1863 r. w okolicznych lasach działały oddziały Walerego Wróblewskiego i Onufrego Duchyńskiego. Konstanty Kalinowski – „ostatni wódz powstania na Litwie” wydawał i kolportował tu pierwszą gazetę w języku białoruskim „Mużyckaja Prawda”. I wojna światowa przyniosła ze sobą tragedię bieżenstwa – ewakuacji mieszkańców w głąb Rosji. W okresie międzywojennym niesprawiedliwość klasowa zrodziła tu silny ruch rewolucyjny. Podczas II wojny światowej w pobliskich lasach działały liczne oddziały partyzanckie. Hitlerowcy wymordowali ludność wsi Popówka i spalili wszystkie jej zabudowania.

W czasach PRL na terenie gminy powstały rolnicze spółdzielnie produkcyjne i państwowe gospodarstwa rolne, w Gródku wybudowano fabrykę dziewiarską „Karo”, bloki mieszkalne, dom kultury, szkołę, przedszkole, żłobek, bank, sklepy.

Obecnie Gródek jest urokliwym zadbanym miasteczkiem, zaś pobliskie okolice z roku na rok stają się coraz większą atrakcją turystyczną. Gmina znana jest też z licznych białoruskich zespołów śpiewaczych, dużych imprez plenerowych (Święto Gródka, Basowiszcz, Siabrouskaja Biasieda, Gminne Dożynki). W Waliłach mieszka i tworzy podkreślający swe tutejsze białoruskie korzenie ceniony w świecie artysta malarz Leon Tarasewicz.

Jerzy Chmielewski

Gródek and its surroundings are somehow a miraculously saved patch of the Commonwealth of the Two Nations. Gródek's historical beginnings reach even deeper. Already in the Early Middle Ages, perhaps as soon as in the 9th century, an important city was founded in this place, which was later to become a busy route connecting Hrodna, Bielsk and Drohiczyn. In the second half of the 13th century the city was destroyed. Before 1483 the king Kazimierz Jagiellończyk endowed hetman Iwan Chodkiewicz with vast lands spreading between the Narew and the Supraśl River. After his death the property was inherited by his son Alexander. Afterwards, for a few centuries Gródek (Haradok) led civilized and cultural development of this region. Orthodox monks set off for Suchy Hrad in 1500 just from there, after a two-year-long stay in a bustling and hustling city, giving rise to a later gem of the Orthodox Church – Ławra Supraska. People coming from different nations, religions and cultures used to live together in peace in the Gródek Land. Today, this mosaic is made up of the Orthodox and Catholic, Belorussians and Poles. Jews, who before the World War II had as many as six synagogues there, have been excluded from this once rich cultural landscape. And even earlier, pagan Yotvingians and Tatars had lived there.

Gródek has experienced both good and bad times. Its inhabitants were decimated by the warfare years during the Swedish Deluge. At the time of the January Uprising of 1863 Walery Wróblewski and Onufry Duchyński's troops were active in the neighboring woods. Konstanty Kalinowski – “the last leader of the Uprising in Lithuania”, published and distributed there the first newspaper in Belarus – “Mużyckaja Prawda”. The World War I brought a tragedy of bieżenstwo – evacuation of the population far into Russia. In the interwar period social class injustice generated a strong revolutionary movement there. During the World War II numerous guerilla troops operated in the neighboring woods. Nazis murdered the people from Popówka village and burnt down all its buildings there.

At the time of the People's Republic of Poland agricultural production cooperatives and state agricultural farms were established in the Gródek municipality. A knitting factory “Karo” was built in Gródek, as well as blocks of flats, a culture club, a school, a kindergarten, a crèche, a bank and shops.

Nowadays Gródek is a charming neat town and year by year its neighborhood is becoming a more and more appealing tourist attraction. The municipality is also famous for numerous Belorussian singing bands, large outdoor events (Gródek's Days, Basowiszcz, Siabrouskaja Biasieda, Municipal Harvest Festival). A world famous artist Leon Tarasewicz, who emphasizes his Belorussian origins reaching this place, lives and creates in Walił.

Jerzy Chmielewski

Królowy Most 2008

Copyright by Władysław Pietruk, Królowy Most 2008

Wydął:

Władysław Pietruk

16-049 Gródek, Królowy Most 51

Tel. (085) 718 43 18, tel. kom. 665 966 360, e-mail: w.pietruk@wp.pl